

Hengellinen Kuukauslehti itsenäisessä Suomessa

Tällä palstalla seurataan vuoden 2017 ajan itsenäisen Suomen vaiheita Hengellisen Kuukauslehden sivuilla.

”Petäjävapriikin” koulusta ”vapriikin” kouluun 1957–66

Suomalaisen yhteiskunnan ja koko maailman suuri murros näkyi vahvasti myös *Hengellisessä Kuukauslehdessä*. Kriisit Kongossa, Kuubassa, Vietnamissa, Pakistanissa ja Intiassa tulivat tutuiksi. Yhteyksiä Unkariin ja Ruotsin inkeriläisiin voitiin pitää jo vilkkaammin. Suomen itsenäistymisen 40-vuotisjuhluvuosi ja talvisodan alkamisen 25-vuotismuisto nostivat esiin isänmaallisuuden, josta ei sodan jälkeen ollut paljonkaan puhuttu. Eipä se tosin ollut erityisen suuressa huudossa nytkään: ”Se nuoriso, jonka korvat ovat kokonaan menneet lukkoon jazzirumpujen räminässä, ei voi kuulla maallisen eikä taivaallisen isänmaan kutsua”, muotoili **Heikki Rajalahti**.

Päähuomio oli yhä lapsissa ja nuorissa. Kasvatuksen uudet tuulet herättivät keskustelua, ja lapsille julkaistiin omaa palstaa ja jopa pappilan lapsista kertovaa sarjakuvaa *Pirkko, Pekka ja Petteri*. Kirjallisuus, lehdet ja elokuvat ”muokkaavat nuorten muotia, käytöstä ja kielenkäyttöä syrjäisimpiä saloseutuja myöten samaan kaavaan. Ne ovat todellisia massoitumisen ja pintakulttuurin pelottomia airueita!” kirjoitti **Pentti Tapio**. Koteihin leviävä televisio tosin vaikutti muihinkin kuin nuorisoon, niin että jopa papit kiiruhtivat seuroista kotiin ehtiäkseen katsomaan jotakin mielenkiintoista ohjelmaa.

Kaupunkeihin suuntautuvaa muuttoliikettä seurasivat myös ongelmat. Vaikka seurakunnat koettivat tarjota mielekästä kerhotoimintaa, erilaiset jengit pyörivät mieluummin kaduilla. Musiikkikin muuttui, tarjolla oli ”toisinaan hunajankäheää, tunteellista, nytkyttelevää ja riuhtovaa, hengellistäkin iskelmää ja saman kertosaheen toistamista kyllästymiseen asti, sitten taas rautalankaa ja ’musiikkia teräshermoisille’, pitkätukkaista tyttöpoikaa, jukolamaista harjastenheiluttajaa, melkein kuin ihmissyöjiä kulttuurin keskellä, ja sitten korkeakorkoista suippokärkeä miehisten miesten jaloissa ja Ruotsissa jo röyhelörintaakin, jossa kaikessa on vaikea pysyä mukana”, kuten **Veikko Kantola** värikkäästi kuvasi.

Tärkeä muutos lehdessä oli kuitenkin se, että jos aiemmin oli nuorison vaatteista, hiuksista ja käytöksestä kirjoitettu moittivasti, nyt tuomitseva näkökulma oli poissa. Körttipuvun häviämistä ei enää pidetty suurenakaan vahinkona, mutta sen sijaan pohdittiin, moniko nuori jätti tulematta kirkkoon, koska koki ”lättähattuusunsa” saavan siellä kielteisen vastaanoton.

Vastuu oli yhteinen: ”Nuorison asia on koko seurakunnan asia”, **Armas Viita** muistutti. Lehden palstoilla pohdittiin syitä nuorison joskus häiritsevään käytökseen, keinoja saada nuoret mukaan hengelliseen toimintaan, tapoja heidän auttamisekseen. Ja vaikka herännäisyydessä perinteisesti oli haluttu pitää nuoret samoissa seuroissa vanhemman sukupolven kanssa, ehdotti **Ilkka Jääskeläinen** vuonna 1964, että Herättäjä-Yhdistys palkkaisi oman nuorisotyöntekijän.

Nuoriso ei ollut lehden aiheena ja kohderyhmänä uusi, mutta työväki oli. Lehti irrottautui talonpoikaisista juuristaan ja lähti muuttoliikkeen mukana kaupunkeihin ja tehtaisiin. Tehtaantyöläiset olivat nyt ”etulinjan miehiä”. **Pekka Seppo** kuvasi: ”Sama Jumala, joka antaa maan kasvulle suotuisat ilmat, sallii rattaiden pyöriä. Koneiden jyskeessä toimii suuri Luojamme.” **Olavi Airaksen** kirjoittamassa vuoropuhelussa tehtaantyöläinen sanoo: ”Tehdas on minulle antanut jokapäiväisen leivän, kotini on minulle antanut rauhan, levon ja virkistyksen ja Jumala antaa lohdutuksen ja iankaikkisen elämän. Siinä on työläisen elämäkerta.” **Samuli Ranta** muistutti, että kirkon piti mennä ihmisten luo: ”Pappi puki haalarit päälleen, pisti sivuleikkurit virsikirjaksi taskuunsa ja meni tehtaan portista sisään.” **Jussi Kuoppala** kertoi teollisuuspaikkakunnalle päätyneestä papista, jolle ”’petäjävapriikin’ koulusta tulee yhä enemmän ’vapriikin’ koulu”.

1960-luvun yhteiskunnallisessa myrskyssä laineet löivät myös evankelis-luterilaisen kirkkolaivan kylkiin. **Osmo Tiirilän** erotessa kirkosta siteerattiin lehdessä **Väinö Malmivaaraa**: ”Jos tästä kansankirkosta joskus lähdetään, me lähdemme sieltä viimeisinä”, koska heränneet olivat ”kirkkoa vastaan kirkon puolesta”. Samaan aikaan ”eräs poliittisen puolueemme osaryhmä on vetämässä selvää rajaa sekä poliittisesti että uskonnollisesti”, kuten **Paavo Iskala** muotoili. Vasemmistolle kirkko oli punainen vaate ja porvarillisen propagandan ase, mutta suhtautuminen heihin oli nyt *Hengellisessä Kuukauslehdessä* huomattavasti lempeämpää kuin aiempina vuosikymmeninä.

Kaikkineen lehden tunnelmaa näinä vuosina kuvaa tietynlainen avarakatseisuus ja vapaus. Tuomion pasuuna ei enää soinut ”toisille”, ja tasa-arvoajattelukin kehittyi. Naispappeutta toki yhä vastustettiin, mutta samalla ihmeteltiin, miksi lastenkasvatus niin helposti jätettiin yksin äidin varaan, ja miksi äidin työviikko oli seitsenpäiväinen, kun muilla aloilla ajettiin viisipäiväistä työviikkoa. ”Poikatytöt” ja ”tyttöpojat” lähinnä hymyilyttivät vanhaa polvea, mutta nuorten oikeat ongelmat otettiin todesta.

Jopa vuoden 1965 ”seksuaalikevät” näkyi lehdessä. Tuona taloudellisesti raskaana aikana **Pentti Palho** viittasi piispojen sukupuolimoraaliin liittyvän kannanottoon todeten, että ”aikamme ihminen joutuu jatkuvasti taistelemaan yhtä paljon työ- ja talouselämän kuin seksuaalielämän ongelmien parissa. Miksi toinen alue kuulu kirkolle, toinen ei.” Nuorten palstalla **Juha Seppo** korosti, ettei tästäkään asiasta ole varaa vaieta, eikä enää pidä vetää yhtäläisyysmerkkejä seksin ja synnin välille.

Toki oli niitäkin, joita muutos ei miellyttänyt: ”Ennen se [lehti] oli kannesta kanteen täynnä suolaista totuuden sanaa. Nyt siinä on kuviakin ja monesti mitäänsanomattomia kirjoituksia.”

Kaisa Viitala

Lähteenä Hengellisen Kuukauslehden vuosikerrat 1957–66

KUVATEKSTI, Helsingin seuratupa, HK 5_1962.jpg: Kun muuttoliike vei yhä useammat kaupunkeihin, herännäisyys seurasi perässä. Suomen seuratupia esittelevässä Hengellisen Kuukauslehden juttusarjassa esiteltiin myös uusi Helsingin seuratupa toukokuun 1962 numerossa.